

СЕКЦІЯ 6. Бізнес-стратегії та ефективний менеджмент сучасного підприємства (установи)

Проект співфінансується Європейським Союзом, проте висловлені погляди та думки належать лише авторам цього проекту і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Європейського виконавчого агентства з питань освіти та культури. Ні Європейський Союз, ні грантодавець не можуть нести за них відповідальність.

Разумова Г.В.

Науковий керівник

Бабенко П. Ю.

Студентка

Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

ОЦІНКА КІЛЬКІСНИХ ПАРАМЕТРІВ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

При ускладненні конкурентної боротьби на світовому ринку освітніх послуг визначальними факторами конкурентного статусу дослідницьких університетів стають їх високоефективна діяльність у сфері наукових досліджень та здатність привертати талановитих студентів. Вчені підтверджують, що елітністю на світовому рівні можуть володіти лише ті університети, які виробляють цінні продукти, попит на які завжди перевищує пропозицію. С. Маргінсон (Marginson) розробив авторську модель сегментації глобального ринку освітніх послуг, яка фактично відображає ієрархію окремих груп університетів за рівнем їх міжнародної конкурентоспроможності (табл. 1).

Аналіз табл. 1 дозволяє стверджувати, що найпрестижніші заклади вищої освіти світу на сьогодні конкурують за іноземних здобувачів освіти та «головами» - талановитою молоддю. Такий підхід привертає увагу наукового дослідження до розподілу потоку іноземних студентів (рисунки 1 – 2).

Аналіз рис. 1 демонструє, що у 2000–2022 рр. чисельність здобувачів освіти, що навчаються закордоном, зросла з 1,6 млн осіб

до 6,4 млн осіб, а протягом періоду 2007 – 2020 рр. відбулося подвоєння цього показнику [3].

Таблиця 1

Сегментація глобальної конкуренції у вищій освіті

Сегменти	Університети та їх характеристика
1. Світовий ринок елітних університетів	Американські, які надають докторські ступені, і високопрестижні британські університети. Престиж університетів не зумовлений їхньою прибутковістю чи доходами, а спирається передусім на науково-дослідну репутацію і глобальний авторитет ступенів (дипломів), що надає дана інституція
2. Національні дослідницькі університети, які експортують освітні послуги	Британські, канадські, австралійські, європейські, японські дослідницькі університети, які характеризуються високим статусом і престижем на національному рівні, однак часто спрямовані на експорт своїх освітніх послуг (навчання іноземних студентів розглядається як високоприбутковий бізнес)
3. Інституції, сфокусовані на викладанні, які експортують освітні послуги	Інституції з відносно меншим потенціалом експорту освітніх послуг, працюють на комерційних засадах в умовах глобального освітнього ринку, сфокусовані на викладанні; обслуговують більш дешевий / менш якісний клас закордонної освіти
4. Дослідницькі університети національного масштабу	Є престижними університетськими закладами в межах країни свого перебування (конкурентні на національному рівні); як правило, це наукомісткі університети. Конкурентоспроможні на національному рівні, порівняно з університетами 2-го сегмента (але не 1-го), відіграють незначну міжнародну роль
5. Інституції з меншим статусом національного / локального масштабу	Діяльність університетів обмежуються національною конкуренцією і локальним попитом. Не відіграють будь-якої міжнародної ролі. Найбільше представлені в країнах, які імпортують освітні послуги (студенти від'їздять здобувати освіту за кордон)

* джерело [1; 2]

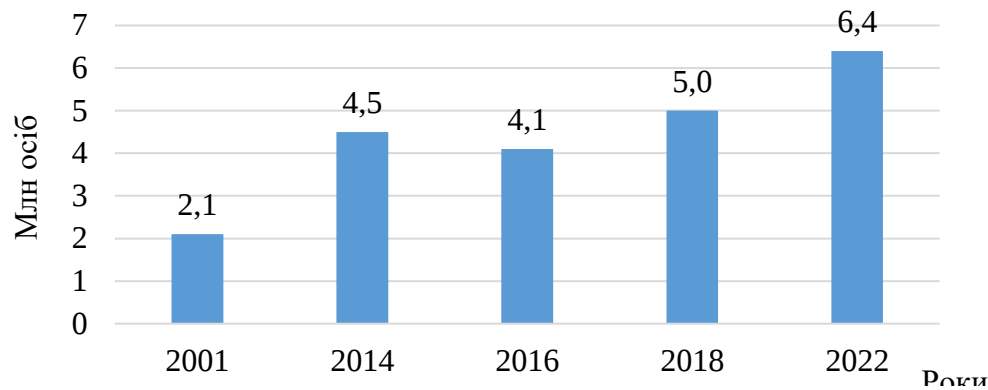

Рис. 1. Загальносвітова чисельність академічно мобільних осіб у 2001 – 2022 рр., млн осіб*

* джерело [3 – 7]

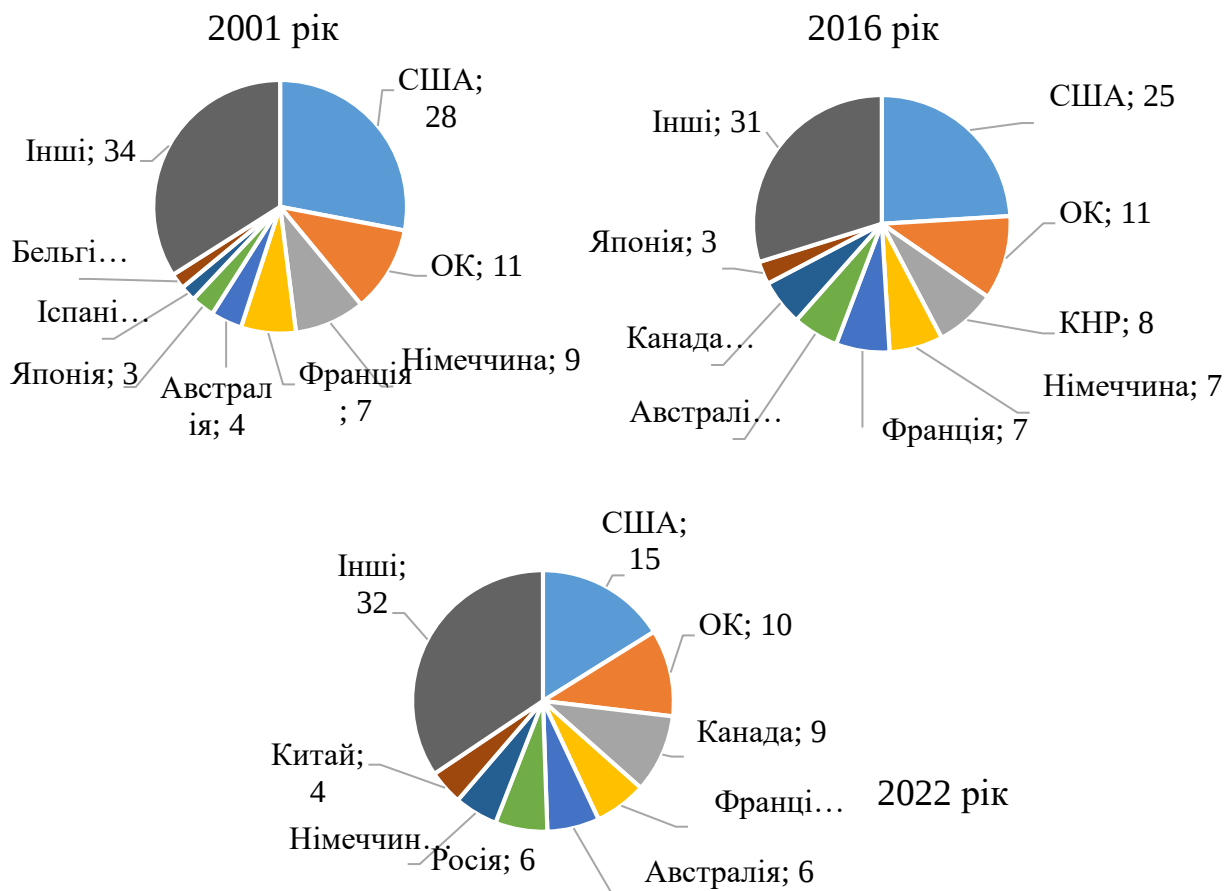

Рис. 2. Динаміка структури світового потоку іноземних здобувачів освіти за основними країнами, що приймають, у 2002 – 2022 рр., %*

* джерело [3 – 7]

Характерною особливістю вихідного потоку іноземних здобувачів є те, що $\frac{2}{3}$ рушають до країн з високим доходом, у т. ч. і для отримання освіти; частка іноземців у загальній чисельності здобувачів освіти у 2022 р. в Канаді, Австралії та Великобританії (Об'єднаному Королівстві – ОК) перевищила 23,0 %, для здобувачів ступеня PhD – 30 % [8, с. 15, 97; 3]. Найбільше зростання обсягу вхідних потоків іноземних здобувачів освіти у 2021 – 2022 рр. зафіксовано у Канаді – 115,5 %, а найбільше скорочення цього показнику – у Новій Зеландії (-38,5 %).

Зростання загальної чисельності осіб з академічного середовища, що вдаються до пошуку кращих умов отримання Освіти протягом аналізованого періоду супроводжувалося й зміною представництва приймаючих країн-лідерів: до топ-9 увійшли КНР, Канада і Російська Федерація, на які у 2022 р. сумарно припадало 19 % загальносвітової кількості таких осіб. Також, можна спостерігати систематично зменшувану частку ЗВО Сполучених Штатів Америки: з 28 % у 2001 р. до 15 % у 2022 р. Найбільші вихідні потоки іноземних здобувачів у 2022 р. формувалися в Азії (зокрема, в КНР, Індії, Південній Кореї, В'єтнамі) і спрямовувалися, переважно, до п'яти англomовних країн: США, Великобританії, Канади, Австралії та Нової Зеландії (іноземні студенти у вказаних країнах становили від загальної кількості АМО: КНР – 11,2 %, Індія – 8,8 %, В'єтнам – 0,8 %). Привертає увагу й підвищення активності щодо виїзду закордон з освітніми цілями студентів з країн Азії та Африки [3]. Близько 76 % АМО з Європи, що виїхали на навчання за кордон, залишаються у своєму регіоні [8, с. 97].

Безперечним лідером за показником кількості залучених АМО є США, де якість, різноманітність навчальних закладів й програм було позитивно оцінено 75 % респондентів з 19 країн світу [8, с. 98]. Статус англійської мови як такої, що найбільше мотивує до міжнародної академічної мобільності, підкріплюється й такими фактами: збільшення пропонованих англomовних PhD програм у Франції і Німеччині обумовили зростання частки іноземних студентів в цих країнах до 12,8 % і 9,5 % відповідно, а в Японії і

2023

Південній Кореї впровадження таких програм навчання забезпечує покриття місць у національних закладах освіти [8, с. 97; 7]. Узгоджуючи ці тенденції, автор розцінюють їх як свідчення посилення інтелектуальної міграції.

Необхідно також наголосити, що для згаданих англомовних країн-лідерів характерним є тяжіння академічно мобільних осіб до STEM-напрямів: США – 54 % від загального обсягу іноземних здобувачів країни, Нова Зеландія – 46 %, Австралія – 42 %, Великобританія – 36 % [7].

Абревіатура STEM узагальнює досить широкий предметний перелік (електротехніка, біологія, аерокосмічні технології, астрономія, механічна і хімічна інженерія, хімія, біохімія, фізика, цивільне будівництво, комп'ютерні науки, математика, статистика, наукові дослідження), що продовжує збільшуватися через подальшу конвергенцію технологій (табл. 2).

Таблиця 2

Світова структура контингенту здобувачів вищої освіти за предметними напрямками навчання у 2014–2022 рр., %*

Предметні напрями	Навчальні роки				
	2014	2015	2016	2018	2022
Медицина і стоматологія	2,91	2,88	2,81	2,84	6,30
Галузі, близькі до медицини	12,15	12,50	12,54	12,18	28,90
Біологічні науки	9,33	9,54	9,77	10,14	9,04
Ветеринарія	0,26	0,30	0,31	0,35	0,94
Сільськогосподарські науки і близькі галузі	0,85	0,83	0,80	0,81	1,51
Фізичні науки	4,14	4,16	4,11	3,98	5,17
Математичні науки	1,87	1,89	1,89	1,93	3,63
Комп'ютерні науки	4,11	4,22	4,36	4,81	12,65
Інжиніринг і технології	7,12	7,16	7,13	6,93	14,30
Архітектура, будівництво і проектування	2,13	2,16	2,21	2,32	4,90
Інші галузі	55,13	54,36	54,07	53,70	12,66

* джерело [9; 10]

Як можна бачити з аналізу табл. 2, протягом періоду 2014 – 2022 рр. у світовому контингенті студентів зросла частка здобувачів за предметними напрямками комп'ютерних наук,

медицини і галузях, що близькі до медицини, інжинірингу і технологій, математичних науках.

Сучасний світовий ринок освітніх послуг представляє собою сукупність сегментів, кожен з яких характеризується ситуацією загострення конкуренції. Однією з основних конкурентних переваг університетів є чисельність іноземних здобувачів вищої освіти та якість надання освітніх послуг за STEM-напрямами.

Список використаної літератури:

1. Сацик В. Ключові фактори становлення конкурентоспроможних університетів. Економіка України. 2013. № 5. С. 75 – 90. URL : https://www.researchgate.net/publication/236576804_Klucovi_faktori_stanovlenna_konkurentospromoznih_universitetiv/citations.
2. Marginson S. Dynamics of National and Global Competition in Higher Education. Higher Education, 2006, Vol. 52, No. 1, pp. 1–39.
3. Institute of International Education (2022). Project Atlas. Infographics. URL : https://www.iie.org/wp-content/uploads/2023/03/Project-Atlas_Infographic_2022.pdf.
4. Institute of International Education (2017). A World on the Move. Trends in Global Student Mobility. 11 October 2017. 17 p. URL : <https://p.widencdn.net/w9bjls/A-World-On-The-Move>.
5. Institute of International Education (2018). A World on the Move. Trends in Global Student Mobility. Issue 2. – March 2018. – 18 p. URL : https://www.iie.org/wp-content/uploads/2022/12/World_On_Move_Final.pdf.
6. Institute of International Education (2015). Project Atlas. Infographics. URL : <https://www.iie.org/research-initiatives/project-atlas/explore-data/infographics/2015-project-atlas-infographics/>.
7. Institute of International Education (2019). Project Atlas. Infographics. URL : <https://p.widencdn.net/rohmio/Project-Atlas-2019-graphics>.
8. UNESCO (2018). Global Education Monitoring Report 2019: Migration, Displacement and Education – Building Bridges, not Walls. Paris, UNESCO. 416 p.

2023

URL : <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000265866/PDF/265866eng.pdf>.

9. Higher Education Statistics Agency (2023). Higher Education Student Statistics. URL : <https://www.hesa.ac.uk/news/19-01-2023/sb265-higher-education-student-statistics/subjects>.

10. Higher Education Statistics Agency (2020). HE student enrolments by subject area, principal subject, 4-digit JACS subject, level of study, mode of study, domicile marker and academic year. URL : <https://www.hesa.ac.uk/data-and-analysis/students/table-22>.

Проект співфінансується Європейським Союзом, проте висловлені погляди та думки належать лише авторам цього проекту і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу чи Європейського виконавчого агентства з питань освіти та культури. Ні Європейський Союз, ні грантодавець не можуть нести за них відповідальність.

Зимогляд Богдан
Науковий керівник
Дима Ю.І.
Студентка

Придніпровська державна академія будівництва та архітектури,

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАГАТОНАЦІОНАЛЬНИХ КОМПАНІЙ СВІТУ

Відповідно до Звіту про технології та інновації 2023 від ЮНКТАД, міжнародна статистика оцінки інноваційної діяльності багатонаціональних компаній світу передбачає агрегування та аналіз даних, перш за все, за такими напрямками як зелені ініціативи та інновації, що спрямовані на досягнення Цілей сталого розвитку, подолання шоків пандемії та військових конфліктів (т. зв. «зелене вікно можливостей»); продукти процесів цифровізації, що змінюють сучасну глобальну економіку та перебувають на вістрі зелених інновацій (т. зв. нові технології, що швидко розвиваються) [1]. Проведене авторське дослідження за вказаними напрямками аналізу автор виявило наступні результати.

Агенція ESG Book щороку оприлюднює рейтинг компаній, що є світовими лідерами в управлінні екологічними, соціальними та